

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori: 2637 S. Lawndale av.
Office of publication: 2637 So. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4625.

LETO—YEAR XVI.

Chicago, Ill., četrtek, 15. marca (March 15), 1923.

Subscription \$3.00 Yearly

STEV.—NUMBER 63.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NAJVEČ VOZ PORABIJO KOMPANIJE ZA RUDNIŠKE ODMEČKE.

Propaganda za razpečavanje premogovniških odmečkov po polni ceni v polnem samahu.

50,000 TON SMETI VRAK DAN POSLANIH IZ ENEGA SAMEGA KRAJA.

Pottsville, Pa. — Pottsvilleški antracitni okraj je postal v zadnjih letih eno tistih aredij, kjer velike kompanije peharijo ljudi s tem, da jim prodajajo velikanske količine "premoga" dvomljivo vrednosti.

Kupe rudniških odmečkov, ki so jih pustili v miru še kakih devdeset let, sedaj prekopavajo ter mešajo s tistimi smetmi in odmečki nanovo izkopan premog. To zmes prodajajo potem po navadni ceni dobrega premoga in si tako delajo ogromno dobičke. Ne zmenijo se pa za to, ali dobi obfinstvo za visoko ceno tudi visoko kakovost kupljene robe.

Zanesljivi ljudje poročajo in pravijo, da pride nič manj kakor 50,000 ton takega "premoga" iz Pottsville vsak dan na trg. V nekaterih slučajih mešajo odmečke s nanovo izkopanim premogom, ali večinoma pa grede tisti odmečki v takem stanju, v kakršnem jih nakopljuje, v svet.

Kompanije ne delajo torej na splošno nobenega razločka med smetmi in nanovo nakopanim gorivom. Odjemalci mislijo, da kupujejo popolnoma dober premog. Odpošiljanje premogovniških odmečkov ukinjuje polagoma legitimno rudniško obratovanje, saj kaj vsak tovar rudniških odmečkov zavzame prostor, ki bi bil drugje odmerjen za prevoz prevozu nanovo nakopane gornje.

Odpošiljanje in razvažanje rudniških odmečkov in smeti združuje delo premogarjev tudi v drugih ozirih.

V sled pomanjkanja voz, ki jih rabijo za razvažanje tistih smeti, je mnogo rovov tako nabasanih in založenih z nanovo nakopanim trdim premogom, da ne morejo premogarji s svojim delom naprej. Prostora nimajo, niti ne voz.

Zastranega morajo premogarji prenehati s delom ter čakati, kdaj se zopet naredi prostor zanje.

Do prvih let svetovne vojne so smatrali premogovniški baronje (Dalje na 3. strani.)

Konflikt pri izboranju porotnikov v St. Josephu.

Proces proti Fosterju je daleko težnjega pomena.

St. Joseph, Mich. — (Federated Press.) — Odvetniki države in obtožencev se v neprestanem konfliktu med seboj, ko se nadaljuje izpraševanje začasnih porotnikov, med katerimi so tri ženske. Sodnik White je prepovedal Walshu in drugim odvetnikom W. Z. Fosterja posegati v čase jeklarke stave, ki se je vršila pred štirimi leti. Stavko je vodil Foster.

Walsh je v terek vprašal začasnega porotnika, če ima kaj proti obtožencu radi tega, ker je organiziral jeklarke delavce, ali predno je mogel vprašane odgovoriti, je sodnik dejal, da Foster ni tožen radi kakšne stave.

Porotniki so s svojimi odgovori donesle pokazali, da so proti svetjski formi vlade, proti revoluciji in za privatno lastnino; samo dva sta rekla, da odobravata poobhilenje elektrarn, plinarn in cestnih železnic.

Ameriška javnost, ki je doslej opazovala herrinski proces, se je zdaj obrnila v St. Joseph, kjer se ima odločiti, dali je še mogoče na temelju famoznega protisindikalističnega zakona kaznovati ljudi radi političnih prestopkov. Proces proti Fosterju in drugim obtožencem ima pokazati, dali je svoboda govora in zborovanje še kaj vred za ali ni nič.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Proces proti Fosterju zbuja pozornost vse dežele; herrinski proces je stopil v ozadje.

Baroni premoga, ki prodajajo odmečke za premog, v luči nadaljnjih razkritij.

Inozemstvo.

Nemčija opozarja Francijo, da je potrepljivost ljudstva v Ruhr pri kraju. Za posledice bo odgovorna Francija.

Poincare poslal še 15,000 mož v Ruhr; belgijska vlada pošilja skebe.

Poslanci v angleškem parlamentu obsodili francoske brutalnosti.

Eksekucije irskih republikanov se nadaljujejo.

V Abisiniji prodajajo sužnje po šest do 24 dolarjev.

Lenin je nevarno bolan.

ZBORNICA IZPOLNILA BRUNDAGOVE ŽELJE.

23 demokratov se je združilo s 58 republikanci in Brundage je dobil, kar si je želel.

GLAS POSLANCA ROE GLAS VPIJOČERGA V PUČOAVI.

Springfield, Ill. — Spojitev demokratov in republikanskih glasov je v poslanski zbornici popolnoma zaglušil glas poslancea Roe, ki je hiši natanko razložil, kako neznanstvo razpisal je generalni državni pravdnik Brundage s skladi, ki so mu poverjeni.

Sedaj je šlo za več kakor milijon dolarjev, ki jih je zahteval državni pravdnik za dvoletno zdržanje svojega urada od državnih poslovoja. Za dvoletno razdobje 1921-1922 mu je bila dovoljena vsota po \$616,140 v iste vrste.

Ko je zadnji teden državni poslanec Roe iz okraja Fayette oviril akcije glede tozadevne predloge s zahtevo po kriminalni preiskavi, kako postopa državni pravdnik s državnim denarjem, ki ga ima v oskrbi, so prijatelji državnega pravnika nabrali samo eninpetdeset glasov.

Zadnje glasovanje pa je pokazalo, da je 81 poslanecv stopilo na Brundagovo stran, a le 49 pa jih ostalo v opoziciji.

V tej seji je šlo tudi za to, ali so nekateri pravdnikovi prijatelji res prejeli dvojnjo plačo, ali ne. Poslanec Tice je nastopil ter zagovarjal pravdnikovo postopanje. Vrhtega je pa tudi izpodbijal trditve, češ, da bi bili razni ljudje prejeli dvojnjo plačo hkrati.

Po daljši raspravi je bilo doganjano, da so res nekateri uradniki prejeli dvojnjo plačo hkrati. Ali ko je šlo za to, da naj bi bila postavka v znesku po \$70,000, ki jo je državni pravdnik določil za razpustitev zamrlih korporacij, črtana, je predlog poslanca Roe propadel s 81 proti 49 glasovom, in državnemu pravdniku bo odmerjena cela vsota v znesku po \$1,037,240.

"NEBEŠKI POSLANEC" NA ZATOŽNI KLOPI.

Chicago, Ill. — Svojevotjno postavljene "nebeški poslanec" Joseph di Carmelo, ki ga je pravica posadila na zatožni klopi pred sodnika Josipa Davida na vlišem sodišču, ker se je pritožila proti njemu dvanajstletna Fanica Lombardo, stanujoča na 2048 Flouronry Street, bo izvedel svojo usodo morda že tekom prihodnjega tedna.

Mala Fanica je pričala, da se ji je jel ta možakar laskati, ker ga je imela za svojega Boga in gospodarja.

"Poljubil me je in pobožal", je dejala dekleca porotnikom. "Ko sem se ga jela bati, mi je rekel, da mi ne more storiti nič žalega. Jaz sem mu verjela izprva. On mi je rekel, da ni njegovo početje greh."

Di Carmelo je bil poprej brivec na zapadni strani. — Iz zgoraj povedanega je razvidno, da je boljje briti ljudem brade, kakor pa briti norce z njimi.

VOJNI FINANČNI SVET ZAGOTAVLJA FARMARJEM NADALJNO POMOČ.

Korporacija namanja, da hoče še nadalje poslovati.

NOVI KREDITNI SISTEM JE IZGOTOVLJEN ZA FARMARSKO ODPOMOČ.

Washington, D. C. — Vojna finančna korporacija je zagotovila kmetom, da bo šla njena politika glede dovoljevanja kreditov za poljedelako industrijo svojo dosedanja pot ter sodelovala s novimi agenturami in sredstvi poljedelakega kredita, ki jih je ustvaril zadnji kongres.

Program so izdelali ravnatelji na konferenci, na kateri so se zavezali člani kmečkoga in progresivnega kongresnega bloka in pa načelniki precejšnjih kmečkih organizacij za povečanje kmečke odpomoi.

Delegaciji je načeljeval senator Capper iz Kansasa.

"V kmečkih okrajih je bilo in je še opaziti nekaj razburjenosti in nepokojnosti, ker so menda ljudje boje, da bi vojna finančna korporacija ne prenehala posojati kmetom denarja letošnje leto. Mnenje je razširjeno, da namerna korporacija izpremeniti svojo politiko valed tega, ker je zakonjena nova kmečka kreditna postava," je govoril senator Capper.

"Kmetje potrebujejo ravno tako liberalnega postopanja, kakor so ga doslej, in naš glavni namen je izkaziti upanje, da se bo politika zadnjih dveh let še nadaljevala, in da se bo mogla letošnja letet ravno tako izvršiti in spravit na trg kakor poprej."

Po konferenci je izdala korporacija izjavo, v kateri pravi, da bo ostalo vse pri starem z ozirom na dosedanja politiko finančne korporacije in da ne bo denarna odpomoi okrnjena v nobenem oziru.

Zvezni svet za kmečka posojila je dokončal vse potrebne korake za izdajanje čarterjev in za vzpostavitev delovanja novega kreditnega sistema kmetom v odpomoi.

ČRNOBOKARSKI KRALJ U-MORJEN NA ČESTI.

Gary, Ind. — Kralj laške nasebine v Gary in vodja krajevne družbe laških črnobokarjev Gaspari Monti je bil ustreljen na česti. Dva moška sta ga zasledovala ter ga ustrelila, ko sta se mu zadostno približala.

Monti je bil eden izmed tistih petinsemdesetih uradnikov in meščanov, ki jih je pred kratkim velika porota obtožila zarotništva v kršenju prohibicijske postave. Kakor je zatrjeno, je teh petinsemdeset ljudi tvorilo veliko družbo, ki je uvažala in razpečavala žganje in druge opojne pijače.

V enem tednu sta se izvršila kar dva umora v laški nasebini. Razen Montija je bil ustreljen Tony Cucinella v svoji lastni prodajalni. Lani je bil Monti že večkrat napaden. A vselaj se mu je posrežilo odnesti pete, ne pa zdrave kože, zakaj, šele pred nedavnim se mu je začela rana, ki mu jo je prizadela krogla iz sovražnega samokresa. Policija meni, da sta Cucinellova morila istovetna s onima, ki sta spravila Montija na drugi svet.

11,000 NEWYORSKIH BRIVCEV PRIONE STAVKATI 14. MAJA.

New York, N. Y. — Približno 11,000 brivecev v Manhattanu stavka dne 14. maja, kakor je to objavil poslovodja brivske unije Abraham Greenwald. Brivci zahtevajo najmanjšo tedensko plačo \$35 in 30 odstotkov vseh dohodkov, ki presegajo znesek po \$45.

VREME.

Chicago in okolica: V ptek nestalno. Severnovzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 30, najnižja 26. Sonce izide ob 6:01, zaide ob 5:56.

JUŠIČNI DEPARTMENT ŠE VEDNO OPERIRA Z IANŠKIM "INDŽUNKŠNOM".

Cleveland, O. — (Fed. Press.) — Jušični department je še vedno na delu, da zdobi stavko železnih mehanikov s pomočjo Daughertyjeve sodnijske prepedi. Dvanajst delavcev je bilo te dni obtoženih pred zvezno velepoto, da so kršili prepoved s tem, da so "ovirali železniški promet" na progah Pennsylvania, Big Four in dveh drugih druž na zvezdu. Obtoženi so večinoma odborniki stavkovnega komiteja v Clevelandu.

PREDSEDNIK LENIN JE NEVARNO BOLAN.

Uradno poročilo petih zdravnikov se glasi, da ga je sadel mrtvoud.

NE SME PISATI, NE ČITATI.

Moskva, 14. marca. — Pet zdravnikov, ki imajo v oskrbi Vladimir Ilija Uljanova (Lenina), predsednika ljudskega sveta Sovjetske Rusije, poroča, da je imel v nedeljo mrtvoudni napad, ki mu je omrtvel roko in nogo. Izprva Lenin ni mogel govoriti, toda zdaj se mu je jezik razgibal in lahko govori, dočim sta roka in noga še vedno mrtvi.

Drugače je splošni položaj bolnika zadovoljiv. Zdravniki, ki so podpisali poročilo, so Semakovi, Minovskij, Koševnikov, Foerster in Kramer.

Obenem je sovjetska vlada izdala poročilo o Leninovem stanju, ki se glasi:

"Dne 3. oktobra se je Vladimir Ilija Uljanov vrnil k svojemu delu. Dva meseca je delal kot ponavadi, sedaj se se pa jeli kazati znaki slabosti in utrujenosti. Zdravniki so mu takoj zapovedali, da si mora vzeti dolg odmor in absolutni počitek. Bolnik ni smel pisati, ne čitati; posvetovati se je smel le o najvažnejših vprašanjih, ki se tičejo interesov delavcev in kmetov ter drugih večjih problemov vlade. Bolnik se je strogo držal zdravniških predpisov in zdravje se mu je boljšalo. Upati je bilo, da se v kratkem času zopet vrne na delo. Zadnje dni se pa je njegovo stanje zopet poslabšalo in vlada smatra za svojo dolžnost in potrebo, da o tem poroča."

Lenin je star 53 let. Njegovo pravo ime je Vladimir Ilija Uljanov, toda ko je v zgodnji mladosti stopil v vrste revolucionarjev, si je — kakor navadno vsi drugi ruski revolucionarji — nadel psevdonom "Nikolaj Lenin". Pod tem imenom je živel v pregnanstvu in pisal svoja dela in pod tem imenom ga bo poznala zgodovina.

DENVERSKA "BUNKO" SVOJAT PRILEPARILA \$228,420 V DVEH LETIH.

Denver, Colo. — Zadnji terek se je vršilo zasliševanje znane denverske bande "Bunko" na tukajšnjem sodišču, kjer je na zastožni klopi kakih dvajset članov te čestite družbe. Poglavarja sta Blonger in A. W. Duff. Reamey je tudi eden glavnih "bunkošev". Ta je izpovedal, da ima ta banda osemindvajset sleparij na svoji vesti. Nekaj se jih ji je posrežilo, nekaj pa ne. Sleparili so dve leti. In tekom tega časa so prisleparili \$228,420.

SMALL MORA DATI ODGOVOR DO 1. APRILA.

Springfield, Ill. — Góvernerju Smallu se je izjalovil poizkus, s katerim je nameraval zveličati zalivanje in zadevi državnih skladi do julija meseca. Njegov izgovor, češ, da nima časa za take stvari, mu ni nič pomagal.

Če hoče góverner podati račun za več kakor dva milijona dolarjev, ko je bil še on državni blagajnik, mora to storiti najkasneje do 1. maja. Če pa misli vložiti le prošnjo za odložitev te zadeve, mora to narediti najkasneje do 1. aprila.

Tako se glasi odlok sodnika Jonesa na okrožnem sodišču v okraju Sangamon.

Nemška vlada svari francoske teroriste.

Nemčija je poslala noto Franciji, v kateri pravi, da ne bo odgovorna za krvavo "neuradno" vojno, ki gotovo izbruhne v Ruhr, ako francoski militaristi ne prenehajo z represalijami. Nemci pravijo, da so francoski dezertarji zakrivilni umor dveh Francozov. Belgijska vlada pošilja brezposelne delavce v Ruhr.

Pariz, 14. marca. — Francoski vojni minister Magiot, ki se je snoči vrnil iz Bruselja, naznanja, da bo takoj poslanih 15,000 vojakov v Ruhr in Porenje.

Berlin, 14. marca. — Nemška vlada je večeraj poslala Franciji noto, v kateri resno svari francosko vlado, da bodo njene teroristične represalije v Ruhr izvale krvavo "neuradno" vojno, za katero nemška vlada ne bo odgovorna. Potrepljivost ljudstva v Ruhr visi na zadnji nitki in še nekaj takih nasilnih činov, kot so bili izvršeni zadnje dni nad prebivalci v Bueru, požene ljudstvo v brezupni masaker in gubriško vojno z dalekosečnimi posledicami.

Nemčija protestira proti ustreljenju treh Nemcev v Bueru zadnje nedelje zvečer in proti umoru šestih Nemcev ter proti izjavi francoskega poveljnika, da bo župan iz Buera ustreljen bres procesa, ako se še kateremu francoskemu oficirju ali prostaku zgodil kaj žalega. Nota se glasi, da francoska vojaška oblast še ni dokazala, da so Nemci ubili francoskega žustnika in mehanika v noči od zadnje sobote na nedeljo; prebivalci Buera trpe torej po nedolžnem represalije.

Nemško uradno poročilo o tragediji v Bueru se glasi, da sta bila omenjena Francoza res ubita s krogliami nemškega iselca, toda to še ni dokaz, da so Nemci ustreljeli. Francozi so zaplenili vso nemško municijo, ki jim je prišla pod roke in policajski so pobrali revolverje. Občinski svet v Bueru je stvar preiskal in dognal, da so francoski dezertarji izvršili umor; občinski odborniki imajo sedem prii, ki lahko potrdijo. Ruhr je poln francoskih dezertarjev, ki se lahko polaste nemškega orožja. Francoški častniki so zelo nervozni radi uhajanja prostakov; vsak čas izginejo po cele skupine vojakov iz taborišč bres sledu.

Prebivalci Ruhra so silno razburjeni in razkačeni valed represalij v Bueru in Becklinghausenu. Nemška vlada, ki se boji splošne revolte na zasedenem teritoriju, je poslala delegacijo socialistov v Ruhr s namenom, da potolažijo ljudstvo, predvsem pa delavce, ki so najbolj nemirni. Delegetje so se vrnili v Berlin v nedeljo in poročali, da je bila njihova misija bres uspeha; ljudstvo se ne da potolažiti. Velika nezadovoljnost je tudi v francoski armadi. Častniki s težavo kontrolirajo gotove enote in šume so polne dezertarjev.

Duesseldorf, Nemčija, 14. marca. — Prebivalci mesta Buer žive pod težko pestjo terorja. Francozi so dali nabiti plakate po mestu, na katerih je naznanilo, da bo mestni župan ustreljen, ako se še kateremu vojaku okupacijske armade zgodi količjak žalega. Prebivalecem je zapovedano, da se ne smejo pokazati na ulicah po sedmi uri zvečer in pred šestu uro zjutraj; kdor se pokaže, bo na mestu ustreljen. Hoditi smejo samo po sredi ceste in držati roke zunaj s raztegnjenimi prsti tako, da se vidi da ne nosijo ničesar v roki. Ob desetih zvečer morajo ugasniti vse luči v hišah. Pri komur se najde strešno orožje, bo na mestu ustreljen.

Duesseldorf, Nemčija, 14. marca. — Francozi so pričeli večeraj nakladati premog in koks, ki leži v velikih kupih ob železnih ttrih. V Westerholdtu blizu Buera so francoski delavci naložili 350 ton koka in okoli njih je stala infanterija z avtomatiki, v bližini so pa bili tanki in oddelek konjenice. Nemški rudarji so takoj zastavali in delavci v koksovnah so ugalsli ogenj v pečeh. Okrog 6000 delavcev je v stavki.

Karlsruhe, Nemčija, 14. marca. — Francoski poveljnik v Offen-

(Dalje na 3. strani.)

OBSODBA FRANCOSKIH BRUTALNOSTI V ANGLEŠKI ZBORNICI.

Delovski poslanci in liberalci obsodili Poincarejev terorizem.

London, 14. marca. — Laboristi in neodvisni liberalci so večeraj rabili predlog vlade za kredite zunanemu ministru in silno bličali vlado radi njene nedelavnosti in molčevnosti glede francoskih brutalnosti v Nemčiji.

Sir John Simon je narval vlado strahopetno in tožil, da Francozi uničujejo angleško trgovino. Asquith je tudi napadel vlado in zahteval, da se vprašanje Ruhra predloži ligi narodov.

Delovski poslanci so prejeli vlado z drugega stališča. H. Thomas je dejal, da angleški delavci ne smejo dopustiti teroriziranja nemških železnikarjev in drugih delavcev. Vprašal je, kako more Francija reči, da ni v stanju plačati dolgov Angliji in drugim sveznikom, ko pa lahko posodi Poljaki 400 milijonov frankov in pošlje na Poljake vojni material ter 30,000 častnikov za velbanje poljske armade.

Laborist Meral je rekel, da je Francija sankcionirala okupirane nemške železnice v visokem obsegu, samo po imenu še ne. Dejstvo, da je Anglija to dovolila, dokazuje, da je državništvo Evrope popolnoma bankrotiralo.

Bonar Law je odgovoril, kakor zadnjič, da vmešavanje v francosko politiko v Ruhr bi bilo sovrašni čin in Anglija mora na vsak način živeti v miru s svojimi svezniki. Predlog vlade za kredite je bil sprejet z 249 glasovi proti 201. Po glasovanju so grmeli klci proti ministrom: "Podajte ostavko!"

PREDLOG ZA 10-MILJONSKI VOJAŠKI BONUS SPREJETA V NEBRASKI.

Lincoln, Nebraska. — Državna predloga za vojaški bonus v znesku po \$10,000,000, kateri denar bodi nabran iz šepov državnih davkoplačevalcev, še bo to odobreno na splošnem glasovanju v letu 1924. Je bila sprejeta v nabražki legislaturi s 71 proti 5 glasovom.

Sužnje v Abisiniji prodajajo po šest dolarjev.

Moški se prinašajo \$24, toda ženske ne več kot šest.

Zeneva, 14. marca. — Liga narodov je prejela informacije, da je trg za sužnje v Abisiniji (vzhodna Afrika) še vedno v polnem cvetu. Cena za moške gre od štirindvajset dolarjev doli, toda ženska ne prinese več kot šest dolarjev.

Sužnji — kajpada zamorei — so prijeli v notranjosti dežele. Lovijo jih kakor zveri, zvežejo skupaj in priženejo na javni trg, kjer jih prodajajo bogatim mohamedancem v Mali Aziji.

Cenik sužnje, ki velja v letu 1923, po Kristusu je sledeči: 1. Moški, krepke rasti in udov, mladi in zdravi po šest do štirindvajset dolarjev. 2. Ženske. Zahteva po njih ni velika, zato se dobe po šest dolarjev glava. 3. Otroci. Zelo slaba investicija. Navadno stanejo preveč, predno so sposobni za delo. Dobijo se zastoj.

Liga narodov se bo bavila s problemom odprave sužnosti na prihodnjem zborovanju v septembru.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Narodna: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in na inozemstvu \$8.00.
 Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lavndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v otklapanju n. pr. (Jan. 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

OLJNA INDUSTRIJA IN STANDARD OIL DRUŽBA.

Oljni trust je bil razpuščen pred leti. Takrat so mnogi zavriskali veselja, kajti mislili so, da je konec trustovske kontrole. Poznali niso današnjega gospodarskega sistema, pa so se veselili, misleč, da se da osredotočena akcija industrijskih družb preprečiti, čeprav je industrija tako daleč razvita, da je zrela za centralizacijo. Tisti, ki poznajo današnji gospodarski sistem, njegov zakon in moči, ki učinkujejo v njem, so ob razpustu oljnega trusta rekli, da bo akcija raznih družb, ki so pripadale k oljnemu trustu, ostala osredotočena, akoravno je trust razpuščen.

Poročilo, ki ga je napravil senatni odsek pod vodstvom senatorja La Folletta, dokazuje, da se zadnji niso mogli, ko so rekli, da akcija družb, pripadajočih k razpuščenemu oljnemu trustu, ne bo decentralizirana, ko bo trust razpuščen.

Poročilo pravi, da je par velikim kompanijam dovoljeno določati cene za prihodnjih par let, kot so to družbe izvajale od leta 1920. Ljudstvo v tej deželi naj se pa pripravi, da bo plačevalo galono gazolina po dolarju.

Na to razklada poročilo metode, katerih se prizadete družbe poslužujejo pri kontroli cene, produkcije in distribucije.

Poročilo dalje priporoča osem pomožnih sredstev, s katerimi bi se odpravila osredotočena ali trustovska kontrola v oljni industriji.

V koliko bodo ta sredstva centralizirano kontrolo v oljni industriji, ako jih kongres sprejme, nam pove fakt, da imajo velike oljne družbe nastavljeni najboljše advokate, ki so izredno dobro plačani, da študirajo nove metode za določanje cene, produkcije in distribucije. Brezdvomno bodo priporočena sredstva nekaj časa pomagala, in sicer tako dolgo, dokler ne bodo izumljene nove metode, ki odpravijo učinek odpomožnih sredstev.

Nekateri menijo, ako bi se dal producirati kurivni alkohol po tako nizki ceni, da bi ga lahko produciral vsak farmer za svojo potrebo, tedaj bi bile oljne družbe prisiljene znižati ceno svojim produktom. To priporočilo je izredno težko izvedljivo, navsezadnje bi pa tudi ne prineslo zaželjenega uspeha.

Predvsem je treba računati s prohibicijo, ki je precej omejila iznajdbe novih metod za pridelovanje kurivnega alkohola, akoravno prodaja in izdelovanje takega alkohola ni prepovedano po prohibicioniškem zakonu. Omejitev se je izvršila na ta način, da ima vsakdo precej sitnosti, preden dobi dovoljenje, da dela poizkuse za izdelovanje kurivnega alkohola. Drugič bi si iznajdbo prav zanesljivo prilastili ljudje, katerim je na tem ležeče, da cena gazolinu ostane visoka. Tretjič bi ne bilo pomagano konzumentom v splošnem, ako bi le farmerji za svojo vporabo izdelovali kurivni alkohol. Drugi konzumenti bi bili vseeno še odvisni od gazolina in oljne družbe, bi skrbele, da ne pride več gazolina na trg, kot ga konzum zahteva.

Ze parkrat so bile v časnikih objavljene vesti, da so iznajditelji izumili kurivo — kurivni alkohol ali katero drugo kurivno tekočino, ki bo izredno poceni. Po takih vesteh je nastal molk o novi iznajdbi in pri molku je ostalo, ljudstvo je pa še naprej kupovalo gazolin in druge izdelke iz naravnega olja po cenah, ki so jih določale družbe, pripadajoče nekdanj k razpuščenemu oljnemu trustu.

Oljna industrija se je tako daleč razvila, da je zrela za centralizacijo. Centralizirana industrija lahko producira ceneje, kot decentralizirana industrija. Omejevati centralizacijo industrije pomeni povišati produkcijske in distributivne troške, ali podražiti dovršen produkt. Centralizirana industrija fiktivno koristi ljudstvu. Da centralizirana industrija koristi ljudstvu, mora biti pod ljudsko kontrolo. Ljudska kontrola je v industriji le tedaj mogoča, ako je industrija nacionalizirana.

Z drugimi besedami to pomeni, da se je oljna industrija tako daleč razvila, da je popolnoma zrela za centralizacijo. In ker je to zrelost dosegla, se mora logično nacionalizirati, da koristi ljudstvu in ne privatnim industrijskim in finančnim interesom.

SLIKE IZ NASELBN.

Detroit, Mich. — Kot znano se je ustanovilo društvo "Slovenski narodni dom" za Detroit, Mich. in okolice na ustanovnem shodu dne 25. februarja, 1923. Ustanovilo se je na delničarski podlagi. Denar za delnice se bo smel porabiti samo za nakup ali zidanje doma, za ustanovne stroške pa bodo pobirani prostovoljni prispevki in kasneje bo prirejena veselica. Urejeno je tako, če bi ne pričeli z gradnjo doma v treh letih, da bodo delničarji prejeli denar nazaj, ker po sprejetih pravilih se ne sme denar nabran potem delnic porabiti v drug namen kot za dom.

Cena delnic bo po \$25.00 proti gotovini ali na mesečno odplačevanje. Lastnik delnic ima na vsako delnico po en glas, toda več kot pet glasov ne, tudi če lastuje več delnic. Izvzeta so društva in druge organizacije, ki imajo za vsako delnico en glas, neglede na število delnic. To je bilo sprejeto radi tega, da ne bi kdo pri domu dobil prevelike moči, ker dom je namenjen v narodove svrhe ne pa svrhe kakoga posameznika.

Dne 18. marca, to je prihodnjo nedeljo od dveh popoldne se bo spet vršil shod v nadaljne razprave. Tam ima vsak pravico, da se še nadalje informira. Shod se bo vršil v Victoria dvorani na Ferry Ave., vzhodno od Russel ulice. (Vzemite Brush karo.)

Jugoslavlani, posebno Slovenci, ne pozabite priti na shod in pokazite, da ste res za Slovenski narodni dom. Kupite vsaj po eno delnico vsak. Čimveč delnic bo razprodanih boljše dom bomo imeli.

Z delom v Detroitu gre dobro. Fordove in druge tovarne so zelo zaposlene. Delo je lahko dobiti, ker je povpraševanje po delavcih v Detroitu veliko. Posebno mladim Slovincem bi svetoval, da se tu naselijo, ker naše mesto je prijazno in za navadne delavce še najboljše v Ameriki. Samo stanovanje za družino je težko dobiti, ker se ljudje naseljujejo v Detroit kar trumona. — A. Janesleh.

Library, Pa. — Čeravno nas je tu precejšnje število Slovencev, je malokdaj videti kak dopis od tu. In, tudi jaz ne poročam vselega, temveč žalostno veš, da je kruta smrt obiskala rodbino Johna Jermana in vzela iz njih srede predrejo jim žrela v najlepšem mladostnem cvetju, v starosti sedem let. Umrla je dne 7. marca po kratki in mučni bolezni.

Da je rodbina zelo priljubljena po naselbini, se je izkazalo po obilni darovanih venic in cvetlicah, s katerimi so rojaki okinjali mrtvaški oder v zadnji pozdrav pokojni deklici. Pogreb se je vršil dne 9. marca ob veliki udeležbi iz hiše žalosti na katoliško pokopališče v Castle Shannonu, Pa., kjer smo jo položili v prerani grob.

Naj spava mirno v hladni zemlji. Staršem izrekamo iskreno sožalje. — Mrs. A. I.

Granite City, Ill. — Veliko industrijalno polje je tu: mnogo je tovarn, v katerih delajo delavci različnih narodnosti. Zasluski so mali, da nič ne ostane za kak prihranek, kajti živečne cene so visoke. Gospodarski sistem skupnega podjetništva je, da delavec ne dobi plačanega niti toliko, da bi se mogel pošteno preživeti s svojo družino. Dado nam toliko, da ne moremo umreti lakote in tako smo prizadeti skozi vse svoje življenje.

Tu je dosti Hrvatov in Srbov ter drugih naselencev ter prav veselje me, ko lahko o teh narodnostih poročam, da se zavzemajo za socialistične ideje. Še nisem slišal, da bi katera teh narodnosti nasprotovala drugi, ali da bi si predbacivali drug drugemu tuje verzopovedanje.

Delavci omenjenih narodnosti v Granite Cityju se spajajo v društvo št. 230 SNPJ, ki šteje 106 članov s novimi kandidati, ki so pristopili 4. marca, in jih je bilo deset.

Na isti seji je brat Tomo Moravec zaprosil društvo in člane, da v svrhu agitacije smanjamo društveno pristopnino za 50c, kar je bilo enoglasno sprejeto. Pristopnina je olajšana za dva meseca, in sicer april in maj.

O razmerah v naselbini ne bom mnogo poročal. Apeliram samo na vse brate in sestre društva št. 230 SNPJ, da agitiramo skupno in posamezno in pridobivamo vedno več novih kandidatov. Pri nas je veliko polje za agitacijo, torej porabimo ga v mesecih april in maj. Rojaki žive v Wenisu, Madisonu, Tri-cityju in Granite Cityju, Ill. Pričakujemo lahko dober uspeh, samo obratje in sestre, podajmo se na de-

lo. Od prvega aprila do zadnjega maja pripeljimo siceršnega rojaka k naši misli. Radostno prošimo ljubljave roke novim kandidatom našim rojakom in sprejmemo jih v svojo sredo.

Drugiokrat mislim, da bom poročal lo uspehu, sedaj pa zaključujem in kličem: Ziveli člani naše velike organizacije in štitelji njeneke glasila. — Tomo Moravec.

Detroit, Mich. — Ze precej časa ni bilo dopisa, ki bi oglasil in dal malo vidika na gibanje slovenske naselbine okolice mesta Detroita. To mesto je vsem znano, da producira največ avtomobilov na svetu; za to največje število pa pomaga avtomobilski kralj, biljonar, Henry Ford, kateri sam jih producira okoli 6,000 na dan, oz. se producira na njegovo povelje. Kdo je vajen kake rokodelske stroke pri lesu ali kovini, ne dobi težko delo tu sedaj, kaj si bo kjer hoče v Detroitu, ponavadi jih največ jemlje gori Ford, ker ima ogromno tovarno v družbi z njegovim sinom Edselom. Reči moram, da je tudi več Slovencev, ki niso bili v starem kraju nikjer po svetu kot na kmetih, v Ameriki pa po premoškopih, pa so se vendar počasi izurili, da so se naučili kakega dela, od katerega imajo plačo od kosa, tako da se prilijeno dobro zaslusijo; zlasti je to tam, kjer izdelujejo ogrodja za avtomobile (auto bodies). Seveda tudi tu valja pogovor: Vsa je svoda srebe kovati. Toliko o zaslužku v avtomobilski industriji te okolice.

Omeniti moram, da je vrvenje industrije tudi nekoliko pomagalo napredku podpornih in drugih društev. Tudi slovenski socialistični klub št. 114 J. S. Z. se zadnje čase prav marljivo kusi ter si je izbral diletantski odbor za vpričetev enodejanske igre "Trpin". Potrudil se je tudi, da se veja soc. kluba, pevski zbor "Svoboda", v katerem poje slovenski mešan pevski zbor, zadnje čase krivuje in energično nadaljuje z vajami, da bodo pri bodoči veselici mojsterstvo zapeli. Ker že od lanske jeseni ni socialistični klub št. 114 priredil nobene zabave do sedaj, se zato poprijemlje z dvojno energijo, da bo bodoča veselica vredna dveh drugih prej prirejenih, kajti na programu je igra "Trpin" in nastop pevkega zbora "Svoboda," ki zapoje več lepih pesmi. Še posebej bo na programu več drugih zanimivosti, ki bodo nudile razvedrilo v splošnem.

Torej vse Slovence in ostale Jugoslovane nujno vabi na veselico z igro in petjem, katero priredijo slov. soc. klub št. 114 J. S. Z. dne 25. marca, to je v nedeljo ob dveh popoldne v Hrvaškem domu na Kirby Ave. E. št. 1331. Slovenako občinstvo je posebno vabljeno, da slihi in vidi igro "Trpin" ter s tem prisostvovanjem da pogum diletantom, da še v bodoče vpričetevore kako lepo igro.

Vsem kličem na videnje dne 25. marca v Hrvaškem domu.—Thos. Petrich, odbornik.

Naše družinske razmere.

Od nekod. — Čudim se, kako da se nekateri dopisniki in dopisovateljice tako zgražajo nad pisanjem o družinskih razmerah. Nek dopisnik pravi, da je mož upravljen isti zvečer v vas igrat kvarte. To je navadno v popolnem protislovju za srečen zakon. Če je mož vse dan zaposlen v rovu ali v tovarni, je gotovo utrujen, vendar še gleda, da pride v pogovore z drugimi možkami. Žena pa je doma od ranega jutra do poznega večera sama s otroci. Nikogar nima, da bi se z njim pogovorila. Mož pride domov, pogovarja se prijateljski z njo, in ona je res srečna, da ima na strani pravega tovariša. Če pa mož prezira ženo, rad hodi v vas, njo pa pusti doma sama s otroci, je to vasovanje in igranje s kartami velikokrat vzrok prepira v družini.

Kolikor jaz vidim, je za moža in za družino potrebno, da mož ostane po večerji doma. Medtem, ko žena pomiva, se on poigra z otroci ter se z njimi pogovarja. Če pa nimata otrok ali morda že spijo, naj vzame v roke "Prosveto", bere naj, ko žena dela, kar mu bo vsekakor več koristilo nego kvarte. Žena naj bo prijazna z možem, ko pride domov in gleda naj, da bo takrat po hiši vse v redu ter večerjski kolikor dopuščajo razmere, dobro pripravljena. V slučaju, da je žena boleha, kar se pogosto zgodi, naj mož pomaga ženi pri delu. Če tako delata složno, sta zadovoljna.

Ako gre mož zvečer v vas, naj poskuša, da gre žena z njim, kajti

ona je ravnokotno upravljena do družbe kot mož. Vem, da veliko žena leže v prerani grob radi možnega pomečevanja. Saj ni vsaka žena ženična, kot nekateri očitačo, temveč marsikatera voljno trpi, a pri tem polagoma hira, dokler ne leže v prerani grob.

Če se mož in žena ne spoštujeta med seboj, tedaj tudi ne moreta pričakovati da bi jih otroci spoštovali. Kar se tiča prostora v Prosveti, pa mislim, da so zakoniti pari ravnokotno do njega upravišeni kot pečlarji, ki tudi ne znajo končati z oglaševanjem od raznih pečlarskih klubov.

Povedati moram tudi to-le, da pri nas preberemo Prosveto od prvega do zadnjega kotiška vsaki dan. Ker mož dela ponoči, je ponavadi prebere na glas, tako da oba veva za novice. — Ameriška Slovenka.

Oherokee, Kans. — Razmer radi dela ni vredno popisovati, ker niso hvalevredne. Po dva do tri dni v tednu delamo in to skozi vsa zimo. Zatorej kar nas je malih farmajev, imamo že dovolj časa, da se jememo solato in se ukvarjamo z obdelovanjem za drugo spomladansko zelenjavo.

Ker rad berem Prosveto, sem se marsikatero goriko izrekel nad dolinarjem, ki je vtaknil oganj v "sršenovo gnezdo". Kaj hudega naj bi slovek imel čez ločene? Sem to je alebo, da Prosveta ne izhaja na 40 straneh, da bi se vsaka poljubna izrasla o svojih težavah v življenju. Prosveta je vse premajhen list za take stvari, zato to kaj pustimo dragi prostor za kaj boljšega.

Jaz bi predlagal, da bi ustanovili nov listič s primernim imenom, ki bi izhajal v velikosti, kakor bi zahtevala potreba, od ene do sto strani. Tako bi vsi ti nedolžni dopisi prišli vsaki dan na svitlo. Marsikateri pravi, da bi rad laže je več napisala, pa ni prostora. Potem bi imela priliko da pove do zadnjega svoje poročilo. Listič naj bi tudi prinašal kake žensitvene ponudbe, s čemur se strinjamo, ker sem vdovec. In oboledanil naj bi vsako razporeko čimprej mogose ter tudi varok, zakaj sta se skavala.

Listič naj bi poleg tega tudi obsegal kak gospodinjski oddelek, kar je potrebno nam, ki se "pečlarimo" ravnokotno kot gospodinjam; o kokoskajerji itd. Urjeval pa naj bi ga pater Kazimir, ki ve, kaj se sme pisati in kaj ne. Mogoče bi se sicer večnih katera spozabila, to bi se on konfisciral, da bi ne prišli prehitro navkrišje s poštnimi zakoni. Listič bi gotovo napredoval in urejevan naj bi bil v takim duhu, da bi se ločeni kmašu zopet pobotali. — Martin Frémk.

Književne vesti.

"The Goose-Step". A Study of American Colleges and universities. By Upton Sinclair. Pasadena, California. Preko 500 strani. Cena trdo vezani knji \$2.00.

Tako se imenuje najnovejša Sinclairjeva knjiga. Kakor je Sinclair razgalil kralje mesa v "Junghu", kralje promoga v "King Coalu", ameriški žurnalizem v "Bram Checku", trgovino s veurami v "Profits of Religion", bombne zarote proti delavcem v "100%" in neodločnost ameriškega proletarca v "Jimmie Higginso", tako je v svoji najnovejši knjigi "The Goose-Step" slekel ameriške višje šole in jih pokazal v nagoti kakršne so: dekle kapitalizma. Višješolska naobrazba v Združenih državah stopa pogosto predpisih denarnih mogotev, kakor nekoč nemški vojak za kajzerjem. Boljše naslova ni mogel avtor dati svojemu epohalnemu delu: The Goose-Step (gošje stopanje). Vsa učitelja in univerze od prve do zadnje, javne in privatne, so v službi kapitalizma.

Mnoge učne zavode navaja pisatelj s sledečimi sarkastičnimi imeni: Univerza Morganove tvrde, univerza Črne roke, univerza lesnega trusta, univerza rudniškega trusta, kolegij toplinskikega trusta, univerza pšenice, Rockefellerjeva univerza, vseučilišče sodnika Garyja, univerza velikih knjigij, univerza avtomobilov, univerza nebes itd.

Pisatelj pravi na enem mestu, da akademski naobrazba, v Združenih državah je postala bostranski produkt gladijatorskih bojev; profesorji z malimi izjemami predavajo laži, ako nočejo izgubiti služb. Plaše profesorjev so sramotno niske; mnogi profesorji si morajo sami prati spodnje perilo in uživajo najslabšejo

hrano. Petinosemdeset odstotkov višješolskih učnih moči je akražno nezadovoljnih s korupcijo, ki vlada v upravnih učnih zavodov, ampak ne morejo si pomagati.

Sinclairjevih del ni treba priporočati, ker se sama priporočajo in hvalijo. Buržoazna kritika bo to knjigo prezira, kakor je dolej vsa Sinclairjeva dela, ne smemo pa za prezreti delavci, zavedni delavci, ki so pijemirji bodoče, boljše družbe.

Almanah AMERIKA. — Priljubljenik, zabavnik za l. 1923. — Uredio in izaed Ivan Mladinec, 2434 Grove Street, Brooklyn, N. Y. — Cena \$1.00. — Koncem zadnjega tedna smo prejeli veliko hrvaške knjigo pod gornjim naslovom. — Knjiga je jako obsejna ter ima naslednjo bogato vsebino:

Koledarski del. — Naša zemeljska krogla. — Združene države ameriške. — Pregled najvažnejših postav za priseljence. — Zdravstvo. — Jugoslavlani v Združenih državah. — Naš stari kraj. — Povesi.

Delo je jako zanimivo, knjiga dobrodošla našim ljudem. Vsi predmeti, ki jih obdeluje pisatelj v tej knjigi, so važni za priseljence, ki pride v Ameriko. Žal da ni ta knjiga izdana tudi v slovenščini. Sicer pa mislimo, da je tudi med Slovenci dosti takih, ki umajo hrvaščino in ki bodo radi segli po tem almanahu. Vsem tem jo tople priporočamo.

Zajedniški Kalendar, 1923 — Cena 80 centov. — Izdaed Prosvetini odbor Narodne Hrvatске Zajednice. — Za običajnim koledarskim delom vidimo in štamo naslednje stvari: Vama (pesem) — Vinko Šolih. Kratka povjest života i djelovanja Nar. Hrv. Zajednice. — Tomo Besenič. Iz tmine na svjetlo Niko Grsković. Kako razvijati prosvjetni rad? — Petar Stanković. — Potreba i korist organizatora u Narodnoj Hrvatskoj Zajednici. — Stjepan Bernardic. — Učimo se u života školi. — Milan Petrak. Pomladak N. H. J. — Danica Bački. Čovjek pjeva poizlje rata — Dušan Vasiljev. Bez organizacije nikud nikamo — Nikola Badinovac. Naše članstvo prema štrajkovima i unijama — Mato Vrkljan. Živet Jugoslovena u Americi — V. Vak. Gdje je mjesto — Ženi? — Milan Kirin. Oprostaj sa starim godinama (pesem) — Kosta Abrasovic. Zašto trebamo postati ameriški građani? — Anton L. Lucas. Sirotica (pesem) Proka Jovkić. Bijeda (pesem). — Zajedniščar", njegova uloga i dužnosti ako gласilo N. H. Z. u Americi. — Juraj Ubojčić. Radnički mari — Georgi Kirkov. Borba protiv štrajkova — Thomas Carlyle. Devorin Trstenjak. Pred zimu (pesem) V. Massuka. Alkoholizam kao otrov — Vinko Šolih. U praznik Eita (pesem) — Vatroslav Nemir. Ribarjenje naših ljudi na pacifiku. — N. Kojić. Kila u gradu (pesem). Matija Gubec (životopis). Stari i novi roboti. Sufica — dr. J. V. Grahek. Drotvorna udruženja na Kubi. — dr. Jozo Poduje. Prosvjetni zadači N. H. Z. kao reprezentanta iseljenog naroda u Severnoj Americi — Stjepan Jobst. Vjera znanost. Neke narod sazna istinu. — Mato Vrkljan. Radnik — Davorin Trstenjak. Nešto o radilju. Postanek lišnog čudoredja. Kaj ne? (pesem) — Arkadij Averčenko. Siroče (pesem) Dragoljub. Nacionalizam — George Brandes. Bara — T. Ilić. Pustite k meni malene — K. K. Missu svijeta (pesem) Silvije Strahimier Kranjević. Alkohol — huna? — dr. Vladimir Njegovan. G dubini (pesem) J. V. Zadvorska. Jedna slika — A. M. Cvjetković. Baba Pelagija — S. Horvat. Spasavanje mladih — Enos A. Mills.

Koledar je opremljen z mnogimi lepimi slikami, papir je fin, tisk lep.

Nova strokovna knjiga za kurjače in parostrojnike. — V Zgrebju je izašla knjizica "Parni Kotac i Parni Stroj."

Naslov knjizice se sam pove, da služi za poduk kurjačem in parostrojnikom. Opremljena je s slikami, ki kažejo razne dele parnega kotla. Knjizico prav tople poročamo vsem kurjačem in parostrojnikom, ki so zmožni hrvaškega jezika. V nji bodo našli koristni nauk, ki je potreben za vsakega kurjača in parostrojnika. Knjizica stane 20 dinarjev. Po poštnem povzetju pa 24 dinarjev. Naroda se: Mišak i Soket, Jaruga, s. Sl. Šamar, župnika Srem, Jugoslavija.

Delavec brez delavskega plaša je kakor vojak brez pušče.

Iz delavkoga sveta.

(Federated Press.)

Ramere na oljnih poljih Me- hiki. Neki ameriški organizator I. W. W., ki se je pred kratkim vrnil z oljnega polja v tampiškem distriktu, poroča: Ameriški kapitalisti, ki posedujejo oljne vrelce, nenehoma pošiljajo iz Združenih držav mlado fanto v Tampico, kjer jih vposujejo v pisarnah in delavnicah kot knjigovodje in avtomehanike ter jim plačujejo po \$100 do \$175 mesečno. Ti ljudje so rekrutirani iz Ameriške logije in drugih polimilitarističnih organizacij. Z mehiškimi delavci se nočejo mešati in stanujejo v družinskih hotelih. Vsi so fanatični nasprotniki delavskih organizacij. Družbe nočejo večbiti Mehičanov na boljše dela, marveč jih držijo pri najnavadnejših poslih. Domači delavci imajo več organizacij, toda delodajalci skrbijo, da organizacije ne morejo napredovati. Taktika družb je, da držijo na delu še enkrat toliko delavcev kot jih potrebujejo, a delajo le pol dneva, tako da komaj eksistirajo ob borem zaslužku. Delodajalci imajo v službi fahiščne agitatorje, ki hujkajo domačine proti delavskim organizacijam in mehiškim delavskim zakonom.

Unija poljskih delavcev na Japanskem. Pred kratkim sta se združili dve uniji poljskih delavcev, ki danes tvorita največjo delavsko unijo na Japonskem. Skoro polovica japonskih kmetov je namenjnikov, katere odirajo veleposelniki s visoko najemnino. Prva točka na programu unije je, da se zniža najemnina za trideset odstotkov. Cilj unije je, da delavci, ki obdelujejo zemljo, postanejo tudi lastniki zemlje.

Razne vesti.

ZGODOVINA PANAMERIŠKE KONFERENCE.

Prva vseameriška konferenca se je vrhila v Washingtonu l. 1889. na povabilo vlade Združenih držav. Trajala je sedem mesecev ter razpravljala na dolgo in na široko o raznih predmetih, ki so se povečini tikali trgovskih vprašanj. Eden izmed tedanjih napehlov je bila ustanovitev ameriškega urada vseameriških republik, ki je danes znan pod imenom Vseameriška unija. Druga konferenca se je sestala v Mexico Cityju l. 1901. ter zborovala tam tri mesece. Sprejela je dve pogodbii glede razsojanja spornih zadev in sedem dogovorov glede kodifikacije mednarodne postave, izročanja zločincev, priznanja poklicnih diplom, patentov, krpčijskih znamk, fiskarskega prava in tujerodskih pravic.

Tretja konferenca je bilo v Rio de Janeiru l. 1908. Ta konferenca je imela mnogo boljšega uvodnega dela pred sabo. Bila pa je tudi skrbneje organizirana, valed česar je izvršila svoje nalogo že v šestih tednih. L. 1910. se je sestala četrtič konferenca za šest tednov v Buenos Airesu ter sprejela štiri konvencije, ki so bile vse trgovskega značaja in ki so se nanašale na vprašanja poznejše konference. Šlo je tudi za to, kako osnovati Vseameriško unijo raznih ameriških republik.

V Buenos Airesu se je delo krog te unije zelo povečalo. Unija je postala takorekoč izvrševalni odbor teh konferenc. Imela je nalogo pripraviti vzpored ali delovni red za vsako naslednjo konferenco in zbrati podatke, ki so potrebni za primerne in enakopravne razprave o raznih vprašanjih, ki bi utegnili biti predložena na konferencah.

Santiška konferenca je torej organizirana še pod vodstvom Vseameriške unije, katere izvršilni odbor je sestavljen iz državnega tajnika Združenih držav kot načelnika in zastopnikov raznih latinsko-ameriških dežel v Washingtonu kot članov.

Nevesta se je ustrelila pred oltarjem. Geneva, 14. marca. — Brhka rd. Moser se je včeraj ustrelila pred oltarjem v trenotku, ko jo je duhovnik poročal s ženinom, katerega ni ljubila. Ko ji je duhovnik zastavil običajno vprašanje, če vzame ženina za svoja soproga, je odgovorila: "Ne, ne, nikdar! Jaz ljubim drugega. Rajši umrem." Nato je vzela iz poročnega šopka revolver in se ustrelila v glavo. Zgrudila se je pod noge duhovnika in v par minutah umrla.

DRUGA VODIŠKA JOHANCA RAZKRINKANA.

Escanaba, Mich. — Ker sta škakla specialista izjavila, da izvira visoka vročina deklice Evelyn Lyonsove iz gumijsve vrečice, napolnjene z vročo vodo, je deklica pogajala kar histerično ter kričala, da ni res, česar jo dolže zdravniški izvedenci.

Histerično se zvrila v postelji ter vpilje: "Jaz sem bolna, jaz sem bolna, pa mi tega počne verjeti nihče."

Dr. H. J. Defnet, ki je zdravil deklico še par tednov, je še pred par dnevi izjavil, da je vročina njegove bolnice dosegla temperaturo 104 stopinj, in da utegne imeti razburjenje zelo slabe posledice.

Majhna vročina iz gumijske, napolnjene z vročo vodo in zavita v posteljno obleko, ki jo je imela deklica na sebi, se je naveličala svojega skrivališča ter pokazala zadnjo nedeljo zjutraj svojo sramožljivo glavico presenečenim zdravnikom ter jim s tem namajala svojo navzočnost pri deklici. Tajnost je bila izdana. Druga vodiška Johanca razkrinkana. Zagonečnost nepojmljive temperature, kateri se je poleg zdravnikov čudila vsa ameriška javnost tri tedne, je rešena.

Tri tedne so si prizadevali tukajšnji in drugi zdravniki najti vzrok tej neverjetni vročini, o kateri so pričali toplomeri, da jo ima Evelyn Lyons, ne da bi ji podleglo njeno mlado življenje. Stošestnajst, stosedemnajst, stoosemnaest stopinj je kazal toplomer, a deklica je živela še vesele. Zgodovina zdravniške vede se ni doživela takega slučajja. Kajti še noben bolnik ni imel več kakor 111.5 stopinj.

Zdravnik, ki je razvijal to tajnost ter pripovedoval vse podrobnosti, je dejal: "Denite jo na kolena ter ji jih naštejte nekoliko, pa bo ozdravljena!" Navidezno je imela ta michiganska Johanca vedno velike bolečine. Hipno je mogla odstraniti toplomer iz ust ter ga vtakniti v vročo vodo, ki jo je imela v omenjeni gumijsvi vrečici, skriti v obleki. Tako je vodna vročina pogajala živo srebro do tako abnormalne višine.

Kaj je napotilo deklico, da je tako varala zdravnike in svet, se sedaj še ne da reči. Zdravniki trde, da je deklica histerična, a drugače pa da je popolnoma zdrava. Na vsak način pa je ta dogodek v bistvu podoben onemu, ki se je pripetil Johanci v Vodicih na Kranjskem. Vodiška Johanca bi bila rada postala svetnica s pomočjo teletje krvi, michiganska Evelina pa svetovno znana s pomočjo vroče vode v navadni gumijsvi vrečici.

13-LETNA IZGUBA V ŽETVI ZNAŠA NAD ŠTIRI MILJARDE DOLARJEV.

Washington, D. C. — Poljedelski departament je zadnje dni izdal svoje poročilo, v katerem je povedano, da so kmetje izgubili v preprečni produkciji povprečno štiri milijarde in 230 milijonov dolarjev na leto v devetih zelo važnih deželnih poljskih pridelkih med dobo trinajstih let, in sicer od l. 1909. do l. 1921. Krivdo vrača poljedelski departament na slabo in ne neugodno vreme, rastlinske bolezni, slaba semena in na mrčesne pa zivalske kuge. Povedano pa ni še nekaj drugega nič manj škodljivega. To so namreč nepravilno urejene kmetijske razmere v deželi. Te veliko pripomorejo k temu, da so naše žetve ne obnesejo, kako bi se morale, če bi bilo vse tako, kakor bi morale biti. Kmetje so jeli izpregledovati, kar čutijo tisti gospodarji, ki imajo vladne vaje v rokah. Kmet in delavec si čedalje iskreneje segata v roko, in morda ni daleč čas, ko bosta šla roko v roki, rano ob ratni po začitani poti ter s vzajemnimi močmi izvolila vladno, ki bo vedela, kaj je treba kmetu in delavcu. Delavsko-kmetička stranka se že poraja, in to je ravno, česar se boje ljudje, ki ukarzujejo danes našemu narodu s svojim denarjem.

FINSKA PLAČA DOLG AMERIČKI.

Washington, D. C. — Finska je druga država — prva je bila Anglija — ki se je zavezala plačati svoj dolg Združenim državam. Finski dolg znaša devet milijonov dolarjev in plačan mora biti v dvajsetih letih.

Banka je kupila cerkev.

Havana, 14. marca. — National City banka v New Yorku je kupila staro katoliško cerkev sv. Filipa, ki se nahaja v finančnem središču Havane. Cerkev je bila prodana za poldrugi milijon dolarjev. Bankirji bodo cerkev porušili in sezidali na njenem mestu poslopje s pisarnami.

Ljubavna tragedija.

Chicago, Ill. — Elmer Bostid je v terek zvečer ustrelil svojo ljubico Alice Powers na njenem domu, 1907 W. Ohio St., in nato je skušal ubiti tudi sebe, toda brat umorne deklice mu je pravočasno izbil orožje iz rok. Na policijski postaji je Bostid dejal, da sta se z deklico dogovorila, da umreta, ker se ne moreta poročiti. Rekel je, da ima neozdravljivo bolezen in zdravnik mu je prepovedal ženitev. Fant je star 26 let. Njegovi starši žive na 1330 S. Trumbull Ave.

GOMPERS JE OKREVAL.

New York, N. Y. — Sam Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je bil nevarno bolan na pljučnici, je po izjavi zdravnikov nekoliko okreval.

Zepet sedem lroev ekskurziranih.

Dublin, 14. marca. — Sedem republikanov, pri katerih so našli preprečevalne orozje, je bilo ustreljenih v Dubliu in Corku.

PREISKAVA V PRIDOBIVANJU ZLATA IN SREBRA.

Washington, D. C. — Preiskavo problemov, ki so v zvezi s produkcijo zlata in srebra, prične senatni odsek sredi meseca aprila letos.

Dasi se tiče resolucija, ki naroča preiskavo zlata in srebra, bo vseeno pozornost komisije posvečena predvsem položaju, ki ga doživlja industrija srebra, ko preneha vlada prihodnjo jesen prodajati srebro po določeni ceni v smislu določb Pittmanove postave.

Po določbah imenovane resolucije mora komisija podati kongresu najkasneje do 1. januarja, 1924., svoje poročilo o naslednjih predmetih:

1. Vzroki neprestanemu manjšanju v produkciji zlata in srebra.

2. Vzroki slabih razmer zlata in srebrne industrije v Združenih državah.

3. Vplivanje zmanjšane produkcije zlata in srebra na trgovino, industrijo in ceno.

4. Produkcija, zmanjšanje, prevoz, trgovanje, prodajanje in raba zlata in srebra v Združenih državah in drugod.

Senator Walsh, ki je eden izmed članov omenjene komisije, meni, da je prilika za jako resno razburjenje v zvezi s vprašanjem srebra.

"Srebro, dragocena kovina in podlaga kovnemu denarju po celem svetu že stoletja in stoletja, se bori za svoj obstanek," je rekel senator Walsh. "Ameriški trg je prezalet. Evropa ga ali zameata na stran, ali, kar je še slabše, ga omalovašuje ter jemlje vredno, in štirje londonski mešetari določajo popolnoma svojevoljno njegovo svetovno vrednost opisano na zahtevu na Kitajskem in v Indiji."

POMOČ RUSKIM TERPINOM.

New York (Jugoslavanski oddelek F. L. I. S. Y. — Kakor znan je American Relief Administration zdavnaj uvedla posebno in pomočno službo za Rusijo, s tem da je sprejemala denarne nakaznice za Rusijo in jih izplačevala iste ruskim naslovljenem, ne v gotovini, ampak v enakovredni količini živeža ali pa oblačila. Ta služba preneha petnajstega marca tega leta.

V tem pogledu je upravitelj American Relief Administration Hon. Herbert Hoover, poslal na Foreign Language Information Service sledeče pismo: "American Relief Administration je s vašim sodelovanjem poslala dosedaj prijateljstvo in sorodnikom v Rusiji nekaj čez \$13,000,000 na nakaznicah za živež in oblačila. Ta služba je bila ustanovljena od Am. Re. Administratione le za skrajno silo, dokler se zopet ne otvorijo redna trgovska pots z Rusijo. Tekom zadnjih tednov je mnogo zaposljivih trgovskih agencij vzpostavilo pošiljanje denarja v Rusijo. Enako količino živeža, kakršno je Am. Re. Adm. izdajala proti nakaznici od \$10., je sedaj mogoče kupovati v Rusiji za manj kakor stane v Združenih državah. Ker vse te potrebnosti dandanes lahko dobiva v Rusiji proti gotovini, se seženi 15. marca tega leta ne bodo več sprejemale nakaznice za živež in oblačila."

AMERIČKI DOLG AMERIČKI.

Washington, D. C. — Finska je druga država — prva je bila Anglija — ki se je zavezala plačati svoj dolg Združenim državam. Finski dolg znaša devet milijonov dolarjev in plačan mora biti v dvajsetih letih.

Banka je kupila cerkev.

Havana, 14. marca. — National City banka v New Yorku je kupila staro katoliško cerkev sv. Filipa, ki se nahaja v finančnem središču Havane. Cerkev je bila prodana za poldrugi milijon dolarjev. Bankirji bodo cerkev porušili in sezidali na njenem mestu poslopje s pisarnami.

Ljubavna tragedija.

Chicago, Ill. — Elmer Bostid je v terek zvečer ustrelil svojo ljubico Alice Powers na njenem domu, 1907 W. Ohio St., in nato je skušal ubiti tudi sebe, toda brat umorne deklice mu je pravočasno izbil orožje iz rok. Na policijski postaji je Bostid dejal, da sta se z deklico dogovorila, da umreta, ker se ne moreta poročiti. Rekel je, da ima neozdravljivo bolezen in zdravnik mu je prepovedal ženitev. Fant je star 26 let. Njegovi starši žive na 1330 S. Trumbull Ave.

GOMPERS JE OKREVAL.

New York, N. Y. — Sam Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je bil nevarno bolan na pljučnici, je po izjavi zdravnikov nekoliko okreval.

ILLINOIS IMA PET BIVŠIH GOVERNORJEV ŽIVIH.

Springfield, Ill. — Pet živih bivših illinoiških gubernorjev je pad uverenih, da ni posebno težko živeti sloveku, ko ni več gubernor. Vsa ta petorica je sedaj vpisana na odvetniški listi te države.

Ti bivši gubernorji naše zapeljive, ali včasih zelo muhaste gospe države so naslednji moljci: Charles S. Deneen, Edward F. Dunne, Joseph W. Fifer, Richard Yates in Frank O. Lowden. Fifer je najstarejši med njimi, Lowden najmlajši. Prvi je star 83 let, zadnji je bil rojen l. 1861.

Poljska morilka obojena v do- smrtno ječo.

Chicago, Ill. — Mrs. Tillie Klimek, ki je bila obtožena, da je zastupila svoje tri soproge in poleg še devet drugih oseb, nakar je pobrala za njimi zavarovalnico, je bila v terek spomnana krivim pred sodiščem in obojena v do smrtno ječo. Klimekova je Poljakinja.

NAJVEČ VOZ PORABLJO ZA RUDNIŠKE ODMEŠKE.

(Nadaljevanje s prve strani.) Tiste kuple smeti in odmeškov zares za čisto navadnje in ni vredne smeti. Ali poznejše spoznanje jim je sбудilo toliko ljubezan do njih, da so sedaj posvetili vse svoje pozornost do njih. Večina tistih kupov je še popolna last premogovniških baronov. Le nekaj se jih je dalo pregovoriti, da so jih oddali spekulantom v najem ali pa jim jih prodali v last. Ti zadnji se sedaj zagotovo nomansko kesajo, ko pa gredo tišči odmeški tako izlaska v denar. Kako dolgo bo še trajalo, se ne da trditi, zakaj, iz Washingtona prihaja glas, da se državni generalni pravdnik za Pennsylvanijo pripravlja na sodno postopanje proti vsem ametrakim pijavkam. Sodno postopanje se bo nanašalo na kriminalna določbe, ki so odmerjene za goljufijo.

Če dočene preiskava, da so pošiljali ametraki baronje "premog" preko mej pennsylvanske države, in da so te pošiljave stopile v meddržavno trgovino, poseže vmes tudi zvezna sodna oblast.

NEMŠKA VLADA SVARI FRANCOŠKE TERORISTE.

(Nadaljevanje s prve strani.) burgu je ukazal, izgnati 175 družin iz hiš, katere je občina izgradila za delavce. V vsem Ruhru sta še samo dva župana. Vse druge so Francozi že izgnali. Bruselj, Belgija, 14. marca. — Belgija ne pošlje več vojaških čet v Ruhr. Uradno poročilo pravi, da bosta dve francoski diviziji pojedili okupacijske čete obeh zavezničkov. Ministrski predsednik Theunis je obljubil Poincareju, da belgijska vlada pošlje večje številce delavcev v Ruhr za nakladanje nemškega premoga in koksa. Delavce bodo rekrutirali med brezposelnimi, katerih je precej v Belgiji.

Droblj.

Ruski geologi, ki so šli preiskavat severno Sibirijo pred osemnajetimi meseci, so zadnji teden sporočili v Moskvo, da so zasledili ogromne premogovnike, ki se jih da obratovati pod polarnimi razmerami.

List "Worcester Journal", ustanovljen l. 1600., trdi, da je najstarejši časnik na Angleškem.

Danska prekaša vse države na svetu v izdelovanju sirovega mals.

Če bi se newyorško mesto razširilo na podlagi sedanjega naraščanja v prebivalstvu, bi imelo čez sto let 45.000.000 ljudi.

Najstarejši bisere ima baje indijska princeznja, ali najbogatejša zbirka je bila v posesti ruskega cesarja.

V angleški Indiji love domašni divjačino s leopardi. Te šivali so naučene moriti divjačino, ne da bi potem črtov razmesarili in raztrgali.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Pri "Prosveti" ima pismo Frank Dolinar — pismo je poslano od Sofije Bušar — Loke-Zagorje ob Savi, Jugoslavija.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Izhaj. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 3687-89 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

IZVRŠAVNI ODBOR: UPRAVNI ODBOR: Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 81, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaž Novak, gl. blaginjski John Vavrik, urednik glasila Jake Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODBOR: John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martha Zelenkhar, Box 276, Harborton, Ohio, Fred A. Vidler, Box 673, Ely, Minn., John Terdelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODBOR: OSREDNJE OKROŽJE: Blaž Novak, predsednik, 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: John Ambrulj, Box 286, Mead, Kan., Pa., John Gredelj, 14821 Puffer Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bušar, Box 104, Green, Kans., na jugozahod. Blaž Novak, Box 158, Bush, Minn., na severozahod. Mike Zarek, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor: Frank Zeita, predsednik, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 2806 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6406 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravitveni odbor: Predsednik: Frank Aloš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Jelko Orvan, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Štuk, 6404 Orvan Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kara, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O. POZOR! — Korespondenca s gl. odborskimi, ki dolžejo v glavnem uredu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo Predsedniku S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote robin se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjski S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse prireditelje glede podrobnosti v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeitu, predsedniku nadzornega odbora, signor naslov je spodaj. Vsi prireditelji na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš., naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom (jednota), naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAKLANILO.

Avella, Pa. — Po sklepu zadnje redne seje kluba št. 225 J. S. Z. pozivlja vse člane kluba, da se zagotovo udeležijo prihodnje seje, ki se vrši v nedeljo dne 18. t. m. v navadnih prostorih. Na dnevnem redu je več važnih reči in tudi volitev uradnikov, ki se sedanji radi premale udeležbe ni mogla vršiti. — Martin Kavcich.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Pueblo, Colo. — Največje tovarne za izdelovanje pločevine (plate and tin mill) so v Youngstonu, Ohio. O drugih vam ne moremo poročati, kakor tudi ne, pri kateri kompaniji so delavci organizirani, pri kateri pa ne. Tovarne za izdelovanje pločevine, kositernih in činkovnih izdelkov so po mnogih državah Unije, a delavci po vseh niso organizirani. — Pozdravi!

NAKLANILO IN KAVVALA.

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da nam je po šest letni trajni bolezni jetiki umri naš oče in soproga FRANK OBLAK.

Umri je dne 13. februarja, 1923. Najiskrenejša hvala družtvom S. S. P. Dr. Wauk. N. Chicago in družtvu Sv. Jožefa K. S. K. J. za darovane vence in za vse naklonjenost iskazano pokojniku. Lepa hvala družinam A. Malovrh, J. Železnik, J. Kucler, za darovane vence. Enako lepa hvala družbi Cliget Mattress Co. za darovani venci. Nadalje se zahvalim J. Gantarju, J. Železniku in Math. Rauniku za vse njih trud in poštenost, ko so prevažali vdeležene pri pogrebu brezplačno. Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so me tolažili v uri žalosti. Posebno se zahvalim S. S. P. Dr. Wauk. N. Chicago, za tako hitro izplačilo darovane posmrtnine \$424.00. Hvala rojakom in rojkinjam v okolici Waukegana in N. Chicago, ter tople priporočam njim vsem to koristno podporno domače društvo. Tebi nepozabljeni soprogi in oče želimo, počivaj mirno v ameriški zemlji. Žalujeti ostali: Mary Oblak soproga, Anton Oblak, sin, Antonija Oblak, hči, Waukegan, Ill.

ZA KUHANJE PIVA DOMA.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najbolj in najcenejši. Dobiti je tudi sibirsko sadje, steklenice in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo navedeno po pošti, točno v vse kraje. Greerijam, sladilarjem in v prodajalnih tečajih dajmo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na: FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

DOMAČE PREKAJENE MESENE KLOBASE. s finim česnozelenim okusom, vsak jih ljubi, imamo že na stotine zadovoljnih odjemalcev. Selim, da se izvenite boljše seznanje s našim izdelkom klobas, zato plačam jaz poštnino v vse kraje Amerike, ako naročite 25 funtov ali več. Cena je 50c za funt. Naročite takoj predno poslati. Ne pošiljate denarja, plačate potem ko sprejmete klobase. Ako bi vam klobase ne ugalje, pošljite jih nazaj, na moje stroške in vsak cent vam vrnem. Ali pa pošljite drug klobas kakor sami želite. Pišite še danes: JOSEPH LESKOVAR, 610 — 14th St., Racine, Wis.

Nemški valpet.

Josip Jurčič.

4.

To ni bilo gotovo nič posebnega, kar sem slišal od očeta svojega. Prava reč, če dekle govori o človeku, ki ga že dolgo pozna! In vendar me je pekla ta novica tako, da nisem mogel spati vso tisto noč. Večkrat se mi je zdelo že poprej, da hodi za njo; zdelo se mi je, da ga tudi ona ne vidi težko. Zmerom sem se pa tolažil in nisem verjel svoji misli, kaj vzeti je on ne more in neče, ona pa menda ima že toliko pameti, da bo vedela, kdo je on in kaj je ona. Še kaka druga deklica bi se ne pečala z biriškim valptom, katerega so ljudje sovražili.

"Namenil sem se bil precej drugo jutro vprašati in izpovedati. A premislil sem se takoj, in ko sva se drugo jutro sešla, valpta še v misel nisem jemel. Zdelo se mi je pa, da ne govori več tako rada z menoj, kakor prej, da ni več tako potrpežljiva ter da mi nebo ne zbadljivo ne ostane na dolgu."

"Jaz ne vem, če sem bil tega žalosten ali sem bil tako jezusen — vem pa, da sem bil tako neumen, da sem se nekoč jokal, ko sem bil sam. Obenem pa sem se zagrozil valptu: gorje mu bodi, če ga dobim, da bo lasil okolu njenega doma."

"Bolj poredko sem jel zabajati k sosedu. Dostokrat ti bil rad šel, ali neka trma me je zadrževala. Mislil sem, da komu kljubujem, pa sem menda le sam sebi. Šlihal sem večkrat, da je bil valpet v vasi in pri sosedu v krčmi, posebno na večer. Ali jaz ga nisem mogel nikdar dobiti, da bi ga bil malo zapodil."

"Neko nedeljo popoldne sem ga našel v krčmi pri sosedu. Ko stopim v hišo, je sedel sam pri stranski mizi in poleg njega je sedela Reza. Jeza me je popadla, kri mi je zavrela, toda mnogo vašanov je bilo v hiši, nobene ni sem rekel. Dekle se je zardela, ko me je zagledala, prišla k meni in me vprašala, kaj hočem piti. Ko mi prinese vino, ne rečem ničesar, natočim in pijem. Valpet je pokliče k sebi in zopet sta jela govoriti. Kaj, tega ne vam, nemak ste se menila, to pa vem, da

sta govorila o meni kakaj valpet me je vedno gledal in se smejal, ona pa je zrla v mizo in odgovarjala le malo. Ko bi me ne bilo sram drugih ljudi, prišel bi bil kozarec in ga razbil ob glavo njegovo. Toda tako sem se krotil in pil kozarec za kozarec."

"Reza, semkaj pojdi!" pravim.

"Pride k meni in me vpraša, kaj hočem."

"Semkaj k meni sedi. Otovro sem menda že kakor oni potepuh, četudi ne znam hinder-hander govoriti, da bi se iz drugih ljudi delal norca."

"Ona mi je tajila, da bi bila o meni govorila z valptom."

"Strašno si aiten!" mi je rekla tudi zdaj in to me je zbolelo, da nikdar tako."

"Vstane s sedeža tik mene, jezus in rdeča ter hoče iti venkaj."

"Jaz ti rečem, sedi!" pravim.

"Ne utegnem," odgovori neprijazno in gre vunkaj.

"Valpet pri tej priči vstane in gre za njo. Nazaj ga ni bilo več, v večji pa je še govoril z njo, dobro sem slišal, odgovarjala mu je prijazneje nego-li meni; kaj sta se menila, tega ne vem, zopet sta govorila nemakto."

"Napijem se tisto popoldne, da nisem vedel, kje sem in kaj delam. Vem, da sem pobijal kozarec, kiel in kričal, da so me ljudje v krčmi pogovarjali in krotili, da Reza nisem videl vse popoldne, sicer pa ne vem, kaj sem govoril, kdaj prišel domov."

"Drugi dan sem bil bolan. Glava me je bolela tako, da nisem mogel vstati. Obledel sem za več časa, vročnaka bolezen se me je polotila. Kakor mi je potlej dekla pravila, sem bledel v boleznih svojih vedno o valptu, mislil sem, da se tepeva, da ga pobijam. Prepričan sem se tudi s svoje deklice, dajal ji šušna imena in očitil vse ženske grehe."

"Med mojo boleznijo je bila ona od kraja enkrat prišla vprašat, kako mi je in me je hotela videti, vendar oče moj je ni pustil bliizu, z osonno besedo jo je odgnal in tako ni prišla več do mene."

"Ko sem zopet stal na svojih nogah, sem mislil, da bo vse dobro; zadržano sem bil namenjen, da vse pustim, da se ne zmenim

več zanjo, občutovskemu svojemu reditelju sem pa možko obljubil, da ne pojdem nikdar več k sosedu. On je bil tega prav vesel in vesel sem bil tudi jaz svojega sklepa. Kaj mi je mar valpet? Kaj ravno ta deklica? Dokaj jih je, druge so morebiti še boljše in pestenejše. Tako sem hotel misliti, ali ni mi šlo. Koder sem hodil, ona mi je prihajala na misel, kar sem delal, vse se mi je zdelo pušto, kar sem videl, me je spominjale nje. Nikoli nisem mogel biti vesel. In v nedeljo, ko je šla od maše, se mi je zdelo, da ni vesela tudi ona ne, da najraje molči. Če sem jo pa doma srečal, sem se ji ognil, ali če se ni dalo, sem šel hitro mimo nje brez govora."

"Zakaj si zdaj ne vem. Kolikokrat sem se namenil, da grem k njej, da je ogovorim! Toda sram me je bilo, nisem šel. Morbiti me ima pa vendar rada! Oj, ko bi to vedel, sem delal sam v sebi. Ko bi mi kdo utegnil povedati, da oni valpet zastoj hodi za njo, da ga ne mara, da mi je vendar še zvesta!"

"Take misli so mi zopet zabudile staro jezo do valpta."

"Nekoga večera je bil star beruš pri nas čes noč. Pri peči je sedel po večerji je vedel mnogo pravit. Jaz sem stare može v mladosti prav rad poslušal, kar so že pravili, bodisi o starih časih in starih ljudeh ali druge pametne reči, izkušnje in dogodka. Tudi verjel sem tačas vas, kar mi je kdo povedal. Tako sem tudi staremu berušu verjel, ki je dejal in trdil, da zna tako narediti, da šlovek lahko ve za eno misel, naj bo katero hoče svojih bližnjih."

"Kaj, ko bi jaz vedel, ali me ima ona rada, ali mi je res nesvesta zavoljo onega nemškega valpta!" si mislim jaz sam v sebi."

"Ko vsi drugi odidejo spat, vprašam jaz berača, kako se to naredi."

"Koliko mi bôš dal, pa ti bom povedal in sam naredil!" pravi."

"Koliko hočeta?"

"Dva tolarja?" odgovorim in jaz mu jih takoj obljubim."

"Ali je kakov črn maček v vasi?" me vpraša."

"Jaz povem, da je in reče mi, kaj skrivaj ujeti in zapreti, drugi večer bo zopet prišel, mačka vzeli, pri vrbovem grmu na vodi

zaklaj ga in pri ognju v hosti sešgal tako, da bo ostala samo ena koščica in s to poščico bom jaz vedel za enkrat, kar bom hotel."

"Res pride drugega večera, odere pri vrbovem grmu črnega mačka in potem grma z njim v grajski gozd. Na vrhu posekanega hrba zakuriva velik ogeh, jaz sedem na štor, berač pa začne smariti mačka in godrnjati čudne besede. Jaz sem tačas veroval take neumne reči in še malo strah me je bilo."

"Šele do jutri zjutraj se bo naredilo," pravi coprnik moj, "dajte denar precej in potlej lahko zaspija pri gonju."

"Jaz mu res dam dva tolarja, čeprav nekaj časa in gledam, kako se reč pali in žge, potem pa zadržim glavo za majhno časa."

(Konec prihodnjic.)

Zgodovina I. 1918. v novi luči.

(Zanimiva razkritja.)

(Dalje.)

Kaj se je zgodilo sedaj?

"V tej težki situaciji ni preostalo drugega" — nadaljuje Pašić v tej svoji depeski — "če hočemo rešiti edinstvo našega troimenega naroda, kot pristati na ta polovičarstva, da se ne razidemo, storivši ničesar, kar bi moglo predstavljati in zastopati edinstvo našega naroda. To zajedniško ministristvo, ki bo predstavljalo napram inoženstvu in našim zaveznikom našo občno narodno stvar je ipak boljše, kakor pa, če bi se needini razšli. Mogoče je, da se v bodočnosti stvar popravi, ko se poveča število članov tega občnega skupnega ministristva. Prosim in prestolonaslednika in člane vlade, a posebno Mihačo Gavriloviča, da sprejme mesto, ki se mu ponuja, ker bi sicer situacija še poslabšala."

Danes smo izdali komunikate, da smo se zedinili in sestavili zajedniško ministristvo, ki so mu poverjeni tudi oni posli, ki so nastali z novim stanjem ob proklamaciji edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Predlagano je tudi, objaviti manifest na naše sorojake in za ostali svet, s katerim se želi manifestirati zajedniška uprava obeh faktorjev: kraljevine Srbije in Narodnega Voča v Zagrebu."

Prvi in drugi bo priobčen takoj srbski vladi in prestolonasledniku.

Danes zvečer se vrnem v Paris, kjer bom počakal na odgovor in na navodila za svoje daljne posle, to je, ali naj počakam na prihod prestolonaslednika ali pa naj se vrnem v Srbijo.

Sestavo koalicijskega kabineta bom izvršil v Parisu. Bodo težkoče, ker se zopet otežkočuje situacija zaradi osebnosti. Ne moremo se složiti, čeprav so predstavniki opozicije izjavili, da ne bodo delali težav zaradi portfeljev. Ako se sestavi koalicijski kabinet, bo potrebno, da se takoj skliče narodna skupščina v Skoplje, ali pa, kamor bo določila srbska vlada po sporazumu s prestolonaslednikom.

Prosim prestolonaslednika in srbsko vlado, da uvažujejo težkoče današnje situacije in mojo željo, da doprinesemo tudi žrtve k stvožitvi narodnega edinstva. V vsa-

kem slučaja pa prosim prestolonaslednika, da more popolnoma in brez omejitev upotrebiti svoje pravice, polskati si druge svetovalec krome in zastopnike interesov kraljevine Srbije in našega troimenega naroda. No. 209. Pašić.

Na to dolgo depesko je odgovoril v imenu srbske vlade Protić tako:

Pašiću, Paris.

Krf, 29. X. 1918.

Oseбно. Ko sem vam večerj poslal telegram, v katerem sem pristal na Trumbičev predlog o zajedniškem ministristvu, sem mislil, da bodo ministri za runanje zedevne, vojne, financ, marine in železnice ministri za vso deželo, tako kakor se ministruje po vsem svetu.

Iz depese, ki smo jo prejeli po noči, razvidim, da sem se varal. To, kar gospodje sedaj hočejo in žele, je pokveka ministristva, kakršnega nikjer nikoli ni bilo. To je izraz nezauzanja. Vam oseбно in Srbiji, ki ni zaslužila takšnega postopanja; to je nekaj, kar ni nikoli med ljudmi, ki resnično hočejo narodno edinstvo.

Smatramo za povsem neumestno, da ministri, razven našemu kralju, ki je naš zajedniški kralj, polagamo prisego še komu drugemu.

Zato vam moram reči, da mi takšno kombinacijo odločno zavračamo ter vas prosimo, da uvažujete naše ostavke odnošno, da jih predložite v uvaževanje prestolonasledniku. Prosim poleg tega, da vam amemo reči, da po naših mislih v tej situaciji tudi za vas ni mesta v takšni vladi, ker je očitno, da se vam na ta način izreka nezauzanje.

G. Marko Gjurčić in Miša Trifunović nista pristala niti na ta Trumbičev predlog po Vaši depeski št. 203. G. Ljubla Jovanović in Nišić nista tu. Jovanović je v Skoplje, a Nišić u Belgradu. G. Gavrilović vam bo zasebno poslal svoje mnenje, v kolikor se njega tiče.

Minister Protić.

TURSKI PAVLIHA.

Prišel je vol na njivo Nasradin-hodža in mu napravil precejne škodo. Nasradin-hodža zgrabi kol in se salone za volom, a vol mu sbeši. Nekoliko dni pozneje vidi Nasradin-hodža, da je gospodar vola vpregel in peljal z njim po cesti. Takoj zgrabi Nasradin-hodža kol in prične udrihati po volu.

A gospodar mu reče:

"Hej brate, kaj pa hočeš moje volu?"

Nasradin-hodža mu odgovori:

"Ti kar molči, on že sam ve, kaj je zagrešil."

Neko noč začuje Nasradin-hodža pod svojim oknom glasen prepri. Vedeti je hotel zakaj se pripravajo, zato se je ogrnil z odejo in odšel pred hišo. Komaj stopi pred hišo, mu istrga eden izmed pripravavev odejo in zbeži, a prepri preneha. Nasradin-hodža se vrne v hišo, a žena ga vpraša, kaj so se ljudje pripravili.

Nasradin-hodža ji odgovori:

"Preparali so se radi naše odeje, a ko je izgnila, je prenehal tudi prepri."

ISOBEN SVOJEGA PRAJATELJA

Blaka Mošina, doma iz Velikega Brda pri Jelšanah, Istrija. Ako kateri prijakov va za njegov naslov ali pa ako bo sam bral te vrstice, naj se mi takoj priklasi. Imam mu poročati nekaj zelo važnega iz starega kraja. Moj naslov je: Joe UREK, P. O. Box 182 Glencoe, O. (Adv.)

POZDRAV IZ MULBERRY, KANA.

V Red Lodge, Mont., pošiljam do Mr. in Mrs. Tiv, Mr. in Mrs. Kolariš, Mr. in Mrs. Premonič, Mr. in Mrs. Koprivšek, Mr. in Mrs. Žakelj, Mr. in Mrs. Petrin, Mr. Kovač, Mr. in Mrs. Hava, Mr. in Mrs. Brennikar, Mr. in Mrs. Mlekuš, Mr. in Mrs. Kocjančič, Mr. in Mrs. Povh, Mr. in Mrs. Klavara, Miss Česnik, Mr. in Mrs. Kajtna, Miss Oestročnik, Mr. in Mrs. Ceferin, Mr. in Mrs. Sepec in njih družine. Pozdravljam tudi vse pastirje v Red Lodge in sicer Joe Tiv, Anton Šuš, John Burkelca, in Anton Drola-Upsam, da se zopet kmalu vidimo. Vas pozdravljajo članica družve "Napredni Slovenci" št. 235, S. N. P. J.

Mary Kolariš, Mulberry, Kana. (Adv.)

NJENA POT.

IVAN ZOREC.

(Dalje.)

Oče je začel sumljivo hirati. Starost je kar vidno počepala nanj. Zdelo se je, da mu vsak dih v tem zatohlem ozračju vseja novih strupenih klie v staro in onemoglo telo. Bil je vel in medel, kakor izpodrezana bilka in ni mogel pregnati otožne misli, da je zanj zdravja samo še tam ardi leplj, zelenih in tihih dolin med niskimi grički in temnimi hostami. V vsakim živcem je hrepenel v ona daljna lepe kraj, kjer koledujejo in vriskajo domače pesmi, valovijo cvetoča polja, in vejejo zdrave in mehke sape preko vinorodnega, z belimi hrami posejanega Primskovega in one jasne cerkvice, ob katero se naslanjata starodavna črnašnja z vso svojo daleč vidno košatostjo... O izdana lepota, ti sladka in daljna priča vse moje bridke in vendar tako neskončno lepe in zdrave mladosti, kako te nikoli ne morem in nočem pozabiti!

V svoji nadležnosti je veliko presameval. Žena je opravičevala dela in vratarake posele ter se je komaj zavedala moževega bednega stanja. Preveč se je bila že živela v raskočno sijajnost, s katero se je hrupno bahalo veliko mesto, in katero je bila z željnimi očmi in se je ni mogla nagledati. — Preveč se je zagledala v nedosežnost, da bi bila mogla videti bližnje bridkosti. Iz vsake ulice jo je pozdravljval mladostni spomin, vsak obraz jo je spominjal zorne mladosti. Tako vsaj se ji je zdelo. — Kako more človek zboleti, če poleti in pozimi sije toplo solnce!

"Na solnce pojdi in ob morju hodi, pa bo vse dobro!" je silila bolehnega moža.

"To solnce je polno prahu in me peče, ne greje," se je branil.

Ponoči ni mogel spati. Vsak večer sproti ga je pekla skrb za razvajeno hčer, ki se je bila navadila, da se je kasno vračala z dolgih izprehodov.

"Prizanašaj mi, nesrečni otrok, vsaj še teh par ur, dokler živim!" jo je prosil kregal.

Mariji se je oče smilil bolj kakor ženi. Ko je bil neki večer posebno slab, se je hudo ustrašila in začela ostajati doma. Posedala je ob njegovih posteljah in se je trudila, da bi mu olajšala bolečine.

"Ne, ne — z menoj je pri kraju, to vidim," je dejal starec. "Samo tam, doma bi še okrevala."

"Pa pojdimo tja, oče, takoj pojdimo!" se je vdala.

"O, kaj neki čenčata!" se je jezila Vrtačnica. "Kaj bi tam? Tu je lepo, bolezen mine najprej tu!"

"Če pa oče željho tja —?" je ugovarjala hči,

"In kaj bi bilo s tvojo službo, a? Ali to ni nič?"

"Službe so tudi tam, lepše in pametnejše!" je učil mož.

Vrtačnica je krčevito zajokala. Njena hta je pokopala možev in hčerin-lepi in pametni načrt.

Mariji odalaj ni dala miru in pokoja ljubeča skrb, kako bi pomagala oslabelemu očetu. Predobrbi in bolečni mož je, kakor je videla, na ljubo ženi opustil vsako misel o preselitvi v one lepe in zdrave domače kraje. O, če bi siromak imel vsaj vsega zadosti, kar mu je potrebno v onemogli betežnosti, da bi mu tako vidno ne umirale kirajoče moči! A kje vzeti denar? Njegova revna pokojnina in njena neznančna plačica, kolikor je ni mati potročila za njene presopirne obleke, sta komaj zadostovali za nujne vsakdanje potrebe. In kje so zdravila in priboljški za bolnika?

V tistih dneh čela je začela spoznavati vsakdanjo skrb in resnost življenja ter neizogibno potrebnost in vrednost denarja.

Niti z eno samo kratko mialjo se ni ustavljala ob preresanem in sanjajem Francetu. Vse nemirni utripi njenega iskajočega srca so drhteli in uhajali k vselemu Emilu, ki je bil zmerom živahen in lehkomišeln kakor ona sama. Takrat jo je bilo peklo in boleče žalilo, a zdaj se je v skesanih hvaležnosti gorke spominjala, kako rahločutno in bratovsko ji je vsiljeval večje in manjše vsotice, da bi imela kaj v roke vzeti, kadar bi si hotela nabaviti košček veselja, kakor je trdil s svojimi samejdoimi še očmi.

"Zakaj se ne bi vzela, če se imava rada?" je silil.

"Prav lepa hvala! Samo s tem ponižanjem mi prizanašaj!"

"Če bi mi videla v sre, ne bi mogla odklanjati!"

"In ti meni ne pomagati. Še bi vedel kako me to boli!"

"A jaz sem mislil, da bi imela kaj skupnega: Kar je žena, to je mož, pravi sveti Ambrož!" se je smejal.

"Sveti Blaž pa pravi, da je to laž!" se je hihotala še ona. "Samo ljubezen bodi najina skupna last!"

"O, pa je nisi oblegali samo taki spomini, — tudi vsi drugi dokazi njegove tople naklonjenosti so se ji obnavljali v skrbi in otožnosti polnem sre.

Tako mehko in otožno je bilo torej Marijino duševno razpoloženje, ko je nenkrat spet srečala Emila. Iz trepetajočega area ji je planila van kri v glavo; pred očmi so ji za trenutek zaplesali mavričasti kolobarji, in prai so se ji napeznale in so padale v zatekljivem nemiru tasnega nadhovanja. A ko se ji je že čisto približal, so ji otrpnile noge in roke, na blede ustni pa se ji je siloma približal, so ji otrpnile noge in roke, na blede ustni pa se ji je siloma prikradel bolesten in proseč, a komaj viden nasmeček.

(Dalje prihodnjic.)

Posobna prodaja—polovična cena.

IMPORTIRANE HARMONIKE

"PREJELI PREDNO SE JE VZDIGNILA CARINA."

Novo vrsto, posebne močine, glasna godba, krásni izdelak.

To harmonika se narejona iz dobrega materialja, se posebno izlikuje, ki se najboljša vrste iz dobrega materialja.

Dobro les, krasno izdelane, posebno močni, izvrstno dobri tuki in vogali so obdvojavni in okrovanj z niklono, trdni glasni kipi, uspjati seponat.

HARMONIKA No. 68, dvovrstna — 21 ključev, 8 basov. Cena.....\$6.00 (Redna cena \$17.00).

HARMONIKA No. 67, dvovrstna — 19 ključev, 4 bas. Cena.....\$6.75 (Redna cena \$18.00).

HARMONIKA No. 65, dvovrstna — 16 ključev, 3 bas. Cena.....\$6.00 (Redna cena \$18.00).

Napišite valde les in našlo pravilno, največje številko in cena, katero harmonika želite, pošljite z naslovom št. sentov za pošiljavnino stroška in za harmonika pa plačate potem kadar se vam je prične na val dom. Zadržalnet jamčemo ali pa vruceno denar. Plišite se hitro.

UNION SALES COMPANY, Dept. 229, 18 So. Dearborn St., Chicago, Ill.

Kadar so druga hrane neuspešne naj bo Borden's EAGLE BRAND CONDENSED MILK (condensirano mleko) prva misel. Je zdravo, redilno, okusno — in istočasno dobro prebavno.

Tri generacije mater se je že nanajalo nanje. Eagle Brand je zelo priporočeno in je celo predpisujejo zdravilniki, to zato, ker je isto, zanesljivo, lahko za pripraviti in prebavljati.

Isprite in pošljite te srha na Borden Company, New York, in prejeli boste brezplačno navodila, kako uporabiti to mleko v slovenskem jeziku in stroje knjižica.

POŠLJITE NAM VAŠE NAROČILO PO POŠTI ZA

svilene nogavice 79c

redne \$1.50

LEVY'S

409-11 National Avenue, Milwaukee, Wis.

ZEMLJIŠČA (LOTE) NAPRODAJ

Zemlja last Mrs. Rockefeller in Mrs. McCormick je sedaj na prodaj, po pravi (stari) niski ceni v Riverside, Ill.

Po mnenju prodajalcev zemljišč se bodo te cene na skoro podvojitje. Tu se dobe zemljišča (lote) po \$625 in več.

ANTON PRESERN, Sales Manager,
1907 So. 61st Ave., Cicero, Ill.
Riverside urad je blizu železniške postaje C. B. & Q. Telefon, Riverside 355. (Potrebujemo zastopnike, oglašite se v uradu.)